

Azərbaycanın yekunda sülh qazandıran qətiyyətli siyasi yolu onu tamamilə yeni bir dövrə gətirib çıxarıb. Elə bir dövrə ki qüdrəti də, nüfuzu da Cənubi Qafqaz sərhədlərini aşaraq dünyaya yayılıb. Müharibədə qələbə çalan, işğala son qoyan, suverenliyini tam təmin edən ölkə olaraq adını müasir dünya tarixinə yazdıran Azərbaycanın silsilə qalibiyyətləri regionda de-fakto sülhü də bərqərar edib.

Təsadüfi deyil ki, indi qlobal sülhlə bağlı keçirilən sammitlərdə tərəqqi vəd edən sülh mühiti formalaşdırılmış regionumuz misal çəkilir, nümunə göstərilir. Dünyanın istənilən ölkəsi Azərbaycanın ortaya qoyduğu unikal sülh modelini təqdir edir.

Barişın açarı

Güc mərkəzlərinin Cənubi Qafqazla bağlı mərhələ-mərhələ həyata keçirdikləri siyasi planlar sayəsində bu ərazi xüsusilə 1988-ci ildən sonra həlli mümkünsüz görünən münaqişə bölgəsinə çevrilmişdi. Onilliklər boyu qaranlığa qərq olan və sülhə gedən işıqlı yolları, əslində, missiyası sülh yaratmaq olan ATƏT-in keçmiş Minsk qrupu kimi ikilistandartlı qurumların əlləri ilə qəsdən qapadılan bölgənin potensial müharibə-münaqişə ocağı kimi qalması düşünülmüşdü. Lakin Azərbaycanın heç zaman işğal faktı ilə barışmaması, istər Ulu Öndər Heydər Əliyevin, istərsə də Prezident İlham Əliyevin mötəbər tribunallardan daim haqq səsimizi dünyaya çatdırması Qarabağ məsələsinin beynəlxalq gündəmdən düşürülməsinə imkan vermədi.

Ötən illərdə Ermənistanın işğalçı siyasətinin dünya miqyasında ifşası üçün mühüm işlər görüldü. Münaqişənin danışıqlar yolu ilə həllinin nəticəsiz olmasına rəğmən ölkəmiz ərazilərinin işğal altından qurtulması üçün siyasi-diplomatik və digər sahələrdə əhatəli iş apardı.

20 sentyabr 2017-ci ildə Prezident İlham Əliyev Nyu Yorkda BMT-nin Baş Assambleyasının 72-ci sessiyasının açılışında etdiyi çıxışında demişdi: "Ermənistan 24 ildir ki, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə məhəl qoymur və əfsuslar ki, o buna görə cəzalandırılmır. Bəzi hallarda BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri bir neçə gün ərzində icra olunur. Bizə



Bakının sülh səyləri praktik müstəvidə də öz təsdiqini tapır

gəldikdə isə 24 ildir ki, qətnamələr icra olunmur. Bu, ikili standarta əsaslanan yanaşmadır. Bu yanaşma qəbul edilməzdir. Ermənistanla qarşı beynəlxalq sanksiyalar qəbul edilməlidir".

Azərbaycan Prezidentinin tarixi çıxışının üzərindən cəmi üç il keçdikdən sonra ölkəmiz BMT TŞ-nin onilliklər boyu beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən icrasına məhəl qoyulmayan dörd qətnaməsinin hərbi yolu ilə yerinə yetirilməsini təmin etdi. Bunun nəticəsində açılan Qarabağ düyünü Cənubi Qafqazda sülhün qapısının açarı rolunu oynadı.

Cari il 8 avqust tarixli Vaşinqton görüşündə bölgədə davamlı normallaşmanın təməlləri atıldı, əldə edi-

lən mühüm razılaşmalar regiona uzunmüddətli inkişaf üçün yeni səhifələr açdı.

İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Azərbaycanın normallaşma istiqamətində atdığı addımlar, bu prosesə verdiyi əməli töhfələr hazırda bölgədə müşahidə olunan faktiki sülhün səbəbidir. Bütün əldə olunan bu uğurlar isə təkcə Cənubi Qafqazın inkişafı ilə məhdudlaşmır, daha geniş coğrafiyaya hərtərəfli əlaqələr və əməkdaşlıq üçün mühüm zəmin formalaşdırır.

Etimad quruculuğu

Bu il avqustun 8-də Ağ Evdə ABŞ Prezidenti Donald Trampın iştirakı ilə əldə olunan razılaşmalar-

dan biri də Azərbaycanın əsas hissəsinin Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə birləşdirilməsi üçün Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) işə düşməsi ilə bağlıdır. Orta dəhlizin mühüm halqasına çevriləcək TRIPP beynəlxalq daşımalar üçün tranzit imkanlarının genişləndirilməsinə böyük töhfə verəcək.

Mərkəzi Asiya Dövlət Başçılarının 7-ci Məşvərət Görüşündəki çıxışı zamanı Prezident İlham Əliyev iştirakçılara məlumat verdi ki, Azərbaycanda Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) tikintisi başa çatmaq üzrədir. İlk mərhələdə 15 milyon ton yükdaşıma qabiliyyətinə malik bu dəmir yolu Orta dəhlizin əsas arteriyasına çevriləcək. Həmçinin

Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) bir hissəsi olacaq avtomagistralın tikintisi də başa çatmaq üzrədir.

Ermənistanın konstitusiyası dəyişdirilərək ölkəmizə qarşı ərazi iddiası ortadan qaldırıldıktan sonra isə sülh müqaviləsinin imzalanması yolunda heç bir maneə qalmayacaq və istənilən tarixdə ona imza atılacaq.

Onu da vurğulayaq ki, regionda dayanıqlı sülhün əldə olunması üçün proseslər sadəcə siyasi müstəvidə aparılmır, barışın əsas şərtlərindən olan qarşılıqlı etimad quruculuğu istiqamətində də işlər görülür.

Artıq Azərbaycan və Ermənistan vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri heç bir vasitəçi olmadan görüşlər keçirirlər. Bu isə tərəflər arasında qarşılıqlı etimad mühitinin formalaşdırılması baxımından mühüm hadisədir. Bu həm də iki ölkə arasında normallaşma istiqamətində aparılan danışıqların ictimai səviyyədə də dəstəklənməsini ortaya qoyur.

Mühüm məsələlərdən biri də Azərbaycanın Ermənistanla işğaldan bəri mövcud olan yüklərin tranzit məhdudiyyətlərini aradan qaldırması ilə bağlıdır. Yəni işğal siyasəti nəticəsində onilliklər boyu dalan ölkəyə çevrilən Ermənistan artıq Azərbaycanın sayəsində "nəfəs" almağa başlayıb.

Bütün bunlar uzun illər münaqişə içərisində olan ölkələrin artıq normallaşma ilə bağlı müəyyən irəliləyişlər əldə etdiklərinə nümunələrdir. Amma hələ qarşıda qət ediləsi yol çoxdur. Çünki cəmiyyətlərin sülhə hazırlanması və vətəndaşlar arasında ünsiyyətin qurulması ilə etimad mühitinin möhkəmləndirilməsi çox həssas və zaman tələb edən məsələdir. Bu sahədə atılan davamlı addımlar, heç şübhəsiz, təkanverici rol oynayacaqdır.

2020-ci və 2023-cü illərdə qazandığı ardıcıl hərbi-siyasi-diplomatik qələbələrindən sonra yaranan yeni geosiyasi reallıqların fonunda ölkəmizin sülh və etimad quruculuğu prosesi istiqamətində reallaşdırdığı əməli işlər, coğrafiyamızda dayanıqlı sülh və əməkdaşlığın bərqərar olması üçün göstərdiyi səylər özünü qabarıq büruzə verir.

Bir sözlə, Cənubi Qafqazda proseslər Azərbaycanın yazdığı barış ssenarisi üzrə inkişaf edərək məntiqi sonluğuna, yəni davamlı sülhə doğru gedir.

*Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"*